

Utjecaj kvalitete revizije na financijsku uspješnost revizorskog društva

Mladinić, Fani

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, University Department for Forensic Sciences / Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:227:686254>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department for Forensic Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI
FINANCIJSKO – RAČUNOVODSTVENA FORENZIKA

DIPLOMSKI RAD

UTJECAJ KVALITETE REVIZIJE NA FINANCIJSKU
USPJEŠNOST REVIZORSKOG DRUŠTVA

FANI MLADINIĆ

Split, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI

FINANCIJSKO – RAČUNOVODSTVENA FORENZIKA

DIPLOMSKI RAD

UTJECAJ KVALITETE REVIZIJE NA FINANCIJSKU
USPJEŠNOST REVIZORSKOG DRUŠTVA

Mentor: Prof. dr. sc. Ivica Filipović

Komentor: Dr. sc. Toni Šušak

STUDENT: Fani Mladinić

Matični broj studenta: 473/2019

Split, rujan 2021.

Rad je izrađen na Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti u Splitu pod nadzorom prof. dr. sc. Ivice Filipovića i dr. sc. Tonija Šuška u vremenskom razdoblju od lipnja do rujna 2021.

Datum predaje diplomskog rada: 15. rujan 2021.

Datum prihvatanja rada: 16. rujan 2021.

Datum usmenog polaganja: 23. rujan 2021.

Povjerenstvo:

1. Izv. prof. dr. sc. Damir Piplica
2. Izv. prof. dr. sc. Marijana Bartulović
3. Prof. dr. sc. Ivica Filipović

SADRŽAJ

1. UVODNA RAZMATRANJA.....	1
2. TEORIJSKI OKVIR REVIZIJE	3
2.1. Pojmovno određenje revizije	3
2.2. Kriteriji klasifikacije revizije.....	3
2.3. Koristi od upravljanja kvalitetom u revizijskom procesu.....	6
3. OPĆENITO O REVIZORSKIM DRUŠTVIMA	7
3.1. Revizorska društva koja pripadaju „Velikoj četvorki“	7
3.2. Općenito o revizijskim društvima u Republici Hrvatskoj	8
3.3. Djelovanje Hrvatske revizorske komore	9
4. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA	11
5. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA	12
5.1. Uzorak istraživanja i primijenjena statistička metodologija.....	12
5.2. Pokazatelj kvalitete revizije.....	13
5.3. Model istraživanja i primijenjena statistička metoda	13
6. EMPIRIJSKA ANALIZA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA	15
6.1. Deskriptivna statistika	15
6.2. Korelacijska analiza.....	20
6.3. Regresijska analiza	24
7. ZAKLJUČAK	27
8. LITERATURA.....	28
SAŽETAK.....	30
SUMMARY	31
ŽIVOTOPIS	32
POPIS TABLICA.....	34

1. UVODNA RAZMATRANJA

U revizijskoj industriji kvaliteta usluga se referira na kvalitetu revizije ili kvalitetu revizora. „Kvaliteta revizije je definirana kao vjerojatnost da će revizori otkriti i prijaviti kršenje revizorskih i računovodstvenih standarda svojih klijenata. (DeAngelo, 1981, u Chen et al., 2013: 89). Ni jedna dogovorena definicija kvalitete revizije ne služi kao standard prema kojem se može ocijeniti stvarna izvedba (FRC, 2006 u Chen et al., 2013: 89).“

S obzirom na to da kvaliteta revizije nije uočljiva, istraživači su uspostavili nekoliko „proxy“ varijabli za testiranje, kao što su: veličina revizora (Simunic i Stein, 1996; Francis i Wilson, 1988; Palmorse, 1988; DeFond, 1992, u Chen et al., 2013), revizorske parnice (Palmrose, 1988; Heninger, 2001, u Chen et al., 2013) i diskrecijske oračunske stavke (Becker i sur., 1998; Francis i sur., 1999; Venkataraman i sur., 2008, u Chen et al., 2013). Ove definicije kvalitete revizije potiču iz perspektive neovisnih revizorskih društava ili klijenata revizije (Chen et al., 2013: 89).

„Pouzdanost financijskog izvještavanja smatra se jednim od elementarnih preduvjeta s pomoću kojih se osigurava povjerenje korisnika financijskih izvještaja“ (Filipović, Šušak i Krvavac 2020: 394). Poduzetnici, pravne i fizičke osobe navedeni u Zakonu o računovodstvu dužni su sastavljati godišnje financijske izvještaje u obliku, sadržaju i na način propisan Zakonom i na temelju njega donesenim propisima. Godišnji financijski izvještaji moraju pružiti istinit i fer prikaz financijskog položaja i uspješnosti poslovanja poduzetnika (Zakon o računovodstvu 2015, čl. 19). Obvezi revizije godišnjih financijskih izvještaja podliježu godišnji odvojeni i konsolidirani financijski izvještaji subjekata od javnog interesa te velikih i srednjih poduzetnika koji nisu subjekti od javnog interesa (Zakon o računovodstvu 2015, čl. 20). „Financijski izvještaji, kao konačni proizvod financijskog računovodstva, postaju tako kontrolni instrumenti pomoću kojih vlasnik može ocijeniti menadžera i njegovo upravljanjem poduzećem. Ciljevi financijskih izvještaja, u smislu informiranja o financijskom položaju, uspješnosti i novčanom tijeku poduzeća, te kontrole od vlasnika, ostvaruju se sastavljanjem i prezentiranjem financijskih izvještaja koji pružaju informaciju o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima i rashodima, uključujući dobit i gubitke, te o novčanim tokovima“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 72).

Podatci koji su bili relevantni za ovo istraživanje, prikupljeni su iz izvještaja o financijskom položaju, računa dobiti i gubitka te izvještaja o novčanom toku. Analiza podataka i odnosa iz ovih izvještaja omogućila je donošenje zaključaka o financijskim performansama revizorskih društava. Profitabilnost je jedan od glavnih ciljeva svih društava, pa se samim time i njena analiza svrstava u važnije dijelove financijske analize.

Cilj ovoga rada je ispitivanje odnosa kvalitete revizije i financijske uspješnosti revizorskih društava na uzorku pravnih subjekata koji posluju u Republici Hrvatskoj. Pretpostavlja se postojanje veće potražnje za kvalitetnom revizijom financijskih izvještaja koja bi trebala biti popraćena i većom financijskom uspješnošću revizijskih društava koja ju mogu ostvariti.

U prvom poglavlju napravljen je osvrt na kvalitetu revizije i financijske izvještaje. Drugo i treće poglavlje se odnose na teorijski dio revizije, te nam pruža uvid u temeljne odrednice revizije i revizijskih društava. Četvrto poglavlje se odnosi na pregled dosadašnjih istraživanja po pitanju kvalitete revizije, na temelju kojih je i uspostavljena hipoteza. Peto poglavlje sadržava kratak osvrt na model višestruke linearne regresije. U šestom poglavlju je prikazana metodologija istraživanja, dok se sedmo poglavlje odnosi na analiziranje rezultata. Osmo poglavlje, koje je ujedno i posljednje, obuhvaća zaključak do kojeg se došlo provedbom istraživanja.

2. TEORIJSKI OKVIR REVIZIJE

2.1. Pojmovno određenje revizije

„U semantičkom smislu riječ revizija vuče korijene od glagola revidere, što u doslovnom prijevodu s latinskog jezika znači ponovno vidjeti. Sukladno takvu značenju te riječi, revizija se može definirati kao ponovni odnosno naknadni pregled poslovnih procesa i stanja. U zemljama engleskoga govornog područja rabi se termin „auditor“ (revizora) odnosno „auditing“ (revizija)“ (Filipović 2009: 11).

„Pojednostavnjujući i sažimajući brojne definicije koje je literatura iznjedrila, za reviziju se može kazati kako ona nije ništa drugo nego ispitivanje financijskih izvještaja, podataka o poslovanju, poslovnih knjiga i drugih dokumenata s ciljem dobivanja pouzdanog mišljenja o ekonomskom i financijskom položaju klijenata“ (Filipović 2009: 11).

„Cilj revizije financijskih izvještaja je omogućiti revizoru da izrazi mišljenje o tome jesu li financijski izvještaji pripremljeni, u svim značajnim odrednicama, sukladno primjenjivom okviru financijskog izvještavanja. Revizija financijskih izvještaja je angažman s izražavanjem uvjerenja. Faze koje se uobičajeno upotrebljavaju za izražavanje revizorova mišljenja o financijskim izvještajima jesu: „prikazuju istinito i fer“ ili „prikazuju realno i objektivno u svim značajnim odrednicama“ (Filipović 2009: 12).

2.2. Kriteriji klasifikacije revizije

Sever Mališ, Tušek i Žager (2012) navode da u teoriji nailazimo na različite klasifikacije revizije, te najčešće spominjani kriteriji su:

- 1) Podjela prema tijelu koje provodi ispitivanje:

„*Eksterna revizija* (External Auditing) je postupak ispitivanja i ocjenjivanja poslovanja poduzeća koga provode stručni, neovisni i za taj posao ovlašteni revizori. Oni ne mogu biti zaposleni u tom poduzeću i ne mogu biti u bilo kakvoj vezi s poduzećem gdje obavljaju reviziju

jer bi se na taj način narušilo načelo neovisnosti revizije. Eksternom revizijom ponajprije se ispituje objektivnost i realnost temeljnih financijskih izvještaja. Nastanak ove vrste revizije vezan je uz odvajanje funkcije upravljanja od funkcije vlasništva“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 72).

„Za ovu vrstu revizije izuzetno je važno postojanje instituta za reviziju ili računovodstvo, koji između ostalog, donosi revizijske standarde i kodeks profesionalne etike revizora te izdaje certifikate o revizijskim zvanjima. Eksterni revizori, kao što je naglašeno, najčešće se bave revizijom financijskih izvještaja“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 72).

„*Interna revizija* - djelokrug i ciljevi interne revizije međusobno se znatno razlikuju ovisno o veličini i ustroju poslovnog subjekta te o zahtjevima menadžmenta. Interna revizija obično djeluje u jednom ili više područja, kao što su:

- pregledavanje računovodstvenog sustava i s njime povezanog sustava internih kontrola
- ispitivanje financijskih i poslovnih informacija
- pregledavanje uspješnosti i učinkovitosti poslovanja uključujući nefinancijske kontrole u poslovnom subjektu
- provjera usklađenosti sa zakonima i propisima te s ostalim vanjskim odredbama kao i provjera sukladnosti s politikama i odlukama menadžmenta i ostalim internim zahtjevima.“ (Međunarodni revizijski standard 610).

2) Podjela prema objektu ispitivanja:

„*Revizija financijskih izvještaja* je provjera i ocjenjivanje godišnjih financijskih izvještaja i godišnjih konsolidiranih financijskih izvještaja i drugih financijskih izvještaja te podataka i metoda korištenih prilikom njihova sastavljanja i na temelju toga, davanje neovisnog stručnog mišljenja o tome prikazuju li financijski izvještaji u svim značajnim odrednicama istinit i fer prikaz financijskog položaja i uspješnosti poslovanja te novčanih tokova u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja ili, ako je to primjenjivo, jesu li financijski

izvještaji u skladu s propisima. Revizija financijskih izvještaja obuhvaća zakonsku reviziju i druge revizije financijskih izvještaja“ (Zakon o reviziji 2017, čl. 4).

„*Revizija poslovanja* – pod revizijom poslovanja misli se na sustavan uvid u cjelokupne aktivnosti ili samo u dio aktivnosti poduzeća s aspekta učinkovitosti korištenja resursa. Kod ove vrste revizije svrha je procijeniti poslovanje, utvrditi područja koja se trebaju poboljšati, te dati određene preporuke. Ponekad se ova vrsta revizije naziva revizija izvedbe ili revizija uprave. Budući da se ona koristi za procjenu učinkovitosti, ponekad nije jednostavno utvrditi objektivne i mjerljive kriterije u odnosu na rezultat procjene“ (Messier 1998: 12).

3) Podjela prema području ispitivanja:

„*Komercijalna revizija* – je uobičajeni termin za eksternu, stručnu i neovisnu reviziju. Poslovi revizije obavljaju se na temelju ugovora koji se između obveznika revizije i revizijske tvrtke zaključuje u pisanom obliku za svaku godinu. Tim ugovorom se reguliraju međusobni odnosi i uvjeti plaćanja. Tvrtka se mora osigurati od odgovornosti za štetu koju može uzrokovati nesavjesnim obavljanjem revizije. Tvrtka se osim revizije, može baviti i drugim aktivnostima, ali ne može istovremeno u jednom poduzeću provoditi reviziju i obavljati neke druge poslove (npr. savjetodavnu uslugu). Važno je naglasiti da se pojam komercijalne revizije najčešće odnosi na reviziju financijskih izvještaja i u tom kontekstu vrlo je značajno pitanje revizijskog rizika. Obilježje komercijalnosti ove vrste revizije proizlazi, prije svega iz ugovorene naknade za obavljanje revizije, ali i materijalne odgovornosti za moguću učinjenu štetu koja može proizaći iz revizijskog rizika“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 74-75).

„*Državna revizija* obavlja se u ime i za račun države. Ovu vrstu revizije obavlja Državni ured za reviziju kojim rukovodi glavni državni revizor, koga u pravilu, imenuje parlament države. Podrazumijeva se da je Državni ured za reviziju eksterna, stručna i neovisna organizacija. U našim uvjetima, Zakonom o državnoj reviziji uređuje se revizija državnih prihoda i rashoda, revizija financijskih izvještaja i financijskih transakcija jedinica državnog sektora, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba koje se djelomice ili u cijelosti financiraju iz proračuna, javnih poduzeća, društava i drugih pravnih osoba u kojima Republika Hrvatska, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju većinsko vlasništvo nad dionicama, odnosno udjelima, te korištenje sredstava Europske unije i drugih

međunarodnih organizacija ili institucija za financiranje javnih potreba“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 75).

2.3. Koristi od upravljanja kvalitetom u revizijskom procesu

„Visoko kvalitetan posao u velikoj mjeri povećava vjerojatnost da će rezultati revizije biti pouzdani, a preporuke za poboljšanje da će se ozbiljno razmotriti i provesti. Reputacija organizacije postignuta konzistentnim visoko kvalitetnim radom pomaže osigurati da će donositelji odluka spremnije i sigurnije prihvatiti nalaze i provesti preporuke. Koristi koje vanjska revizija može ostvariti od upravljanja kvalitetom opća su poboljšanja određenih aspekata, kao primjerice:

1. visoko kvalitetan i pravodoban revizijski rad
2. pouzdan izvještaj i rezultati revizije
3. povjerenje u rezultate revizije od strane revidiranog subjekta i drugih interesnih strana
reputacija vanjske revizije
4. učinkovitost, djelotvornost i ekonomičnost revizijskog procesa
5. kontinuirano učenje i unapređenje revizijskog rada i procesa
6. jasno definiran, priopćen i dokumentiran revizijski rad
7. odgovornost revizora na svim razinama i veće zadovoljstvo korisnika revizijskim poslom“ (Pernar, Mijoč i Danić 2009: 162).

3. OPĆENITO O REVIZORSKIM DRUŠTVIMA

„Revizijske tvrtke su organizacije (trgovačka društva) koje su ovlaštene za provedbu stručne i neovisne revizija. Podrazumijeva se da se radi o neovisnoj eksternoj reviziji, a u pravilu su objekt takve revizije financijski izvještaji određenog poduzeća. Revizijske tvrtke moraju biti članice nacionalnih instituta za reviziju ili/i računovodstvo koji, između ostalog, ima i vrlo velike ovlasti u nadziranju rada revizijskih tvrtki. Nadziranje podrazumijeva provjeravanje, da li se revizijski posao obavlja stručno i profesionalno te da li revizijska tvrtka adekvatno primjenjuje revizijske standarde i poštuje kodeks profesionalne etike revizora.“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 101).

3.1. Revizorska društva koja pripadaju „Velikoj četvorki“

„Najpoznatija revizorska društva u svijetu, poznata kao „Velika četvorka“ su Deloitte, Ernst & Young (EY), PricewaterhouseCoopers (PwC) i Klynveld Peat Marwick Goerdeler (KPMG).

- *Deloitte*

Deloitte LLP najpoznatije je društvo u Sjedinjenim Državama (i u svijetu). U početku su to bila zasebna društva Williama Deloittea, Charlesa Haskinsa, Elijah Sellsa i Georgea Touchea. Tri su se društva na kraju spojila u Deloitte & Touche. Danas je društvo prvenstveno poznato kao Deloitte LLP, a ima četiri podružnice: Deloitte & Touche LLP, Deloitte Consulting LLP, Deloitte Financial Advisory Services LLP i Deloitte Tax LLP.

- *Pricewaterhouse Coopers (PwC)*

PwC (PricewaterhouseCoopers) je rangirano kao drugo računovodstveno društvo u svijetu, a osnovao ga je Samuel Lowell Price u Londonu 1849. PwC je s godinama rastao, spojio se s Holylandom i Waterhouseom, a u konačnici 1998. i s Coopers & Lybrand kada je nastao PricewaterhouseCoopers. Društvo je 2010. skratilo naziv na PwC, međutim PricewaterhouseCoopers ostaje kao punopravni naziv organizacije i naziv je koji društva PwC-a koriste za potpisivanje revizorskih izvješća.

- *Ernst & Young*

Ernst & Young je rangirano na trećem mjestu od 100 najboljih računovodstvenih društava u svijetu. Nastalo je spajanjem društava Arthur Young & company i Ernst & Ernst. Zanimljivo je da se Arthur Young i Alwen Ernst nikada u životu nisu sreli. Njihova društva spojila su se 1989. u Ernst & Young, dugo nakon što su njih dvojica preminula. Obojica su s braćom otvorili svoja prvotna društva i preminuli u roku od nekoliko dana. Društvo posluje u više od 150 država u više od 700 ureda.

- *KPMG*

KPMG posljednje je od četiri velika računovodstvena društva s više od 670 ureda smještenih u preko 150 država. Osnovano je 1911. kada se William Barclay Peat & Co. spojio s Marwickom Mitchellom & Co., formirajući Peat Marwick. 1987. društvo se spojilo s KMG-om kako bi se formiralo novo društvo danas poznato kao KPMG“ („What Are the Big Four“, bez dat.).

3.2. Općenito o revizijskim društvima u Republici Hrvatskoj

„Revizorsko društvo je pravna osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj osnovana kao trgovačko društvo u jednom od pravnih oblika u skladu sa zakonom kojim se uređuju trgovačka društva i koje ima odobrenje za rad koje je izdalo Ministarstvo financija u skladu s odredbama ovoga Zakona“ (Zakon o reviziji 2017, čl. 4).

„Revizijska tvrtka, osim revizije, može obavljati i usluge s područja financija i računovodstva, poreznog savjetovanja, financijskih analiza i kontrole, usluge procjenjivanja vrijednosti poduzeća, imovine i obveza, sudskih vještačenja te usluge izrade i ekonomske ocjene investicijskih projekata. Većina revizijskih tvrtki registrirana je za obavljanje navedenih poslova. Međutim, obavljanje tih djelatnosti isključuje mogućnost obavljanja revizije istoj pravnoj osobi za tu poslovnu godinu. Ta zabrana se odnosi i na sva povezana društva revidiranog subjekta, kao i revizorskog društva odnosno samostalnog revizora. Osim toga, revizorska društva dužna su u radnoj dokumentaciji koja potkrepljuje revizorovo mišljenje

navesti sve informacije koje bi mogle utjecati na neovisnost obavljanja usluga revizije“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 115).

„Organizacijski gledano, gotovo sve revizijske tvrtke su društva s ograničenom odgovornošću. Strane revizijske tvrtke mogu obavljati usluge revizije na području Republike Hrvatske kada osnuju podružnicu u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima pri čemu se treba poštivati osnova reciprociteta između Republike Hrvatske i trećih zemalja“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 116).

„Prilikom obavljanja svoje djelatnosti revizorske tvrtke moraju se pridržavati Međunarodnih revizijskih standarda, Kodeksa profesionalne etike revizora i zakonskih propisa (prije svega, Zakona o reviziji) te drugih pravila i propisa. Dozvole za rad revizijskim tvrtkama daje Hrvatska revizorska komora“ (Sever Mališ, Tušek i Žager 2012: 116). Prema podacima Hrvatske revizorske komore, u Republici Hrvatskoj trenutno posluje 269 revizijskih društava.

3.3. Djelovanje Hrvatske revizorske komore

„Hrvatska revizorska komora strukovna je organizacija revizorskih društava, samostalnih revizora, ovlaštenih revizora i revizorskih vježbenika. Članstvo u Hrvatskoj revizorskoj komori je obvezatno. Hrvatska revizorska komora je pravna osoba s javnim ovlastima. Akti koje Hrvatska revizorska komora izdaje u obavljanju javnih ovlasti javne su isprave“ (Zakon o reviziji 2017, čl. 100).

„Skupština je održana je 18. ožujka 2006. u Kongresnoj dvorani Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Sudjelovalo je 167 revizorskih društava iz cijele Hrvatske. Hrvatska revizorska komora je od 5. studenoga 2010. pridruženi član Međunarodne organizacije računovođa - IFAC, a od 16. prosinca 2010. je pridruženi član Accountancy Europe (AE; pravni sljednik Europske federacije računovođa FEE)“ („Hrvatska revizorska komora“, bez dat.)“.

Temeljem odredbi Zakona o reviziji (Narodne novine, br.127/17), od 1. siječnja 2018. javne ovlasti i zadaće Komore su:

1. prevođenje i objavljivanje na hrvatski jezik Međunarodne revizijske standarde (MRevS-i), osim ako je te standarde usvojila Europska komisija
2. donošenje nacionalnih revizijskih standarda za obavljanje drugih revizorskih usluga koje nisu obuhvaćene MRevS-ima i ostalim standardima koje izdaje Međunarodni odbor za računovodstvo (IFAC) te davanje njihovih tumačenja, sve uz prethodnu suglasnost Ministarstva financija
3. prevođenje i objavljivanje etičke standarde računovodstvene struke koje izdaje Međunarodni odbor za računovodstvo (IFAC)
4. određivanje programa revizorskog ispita i iznos naknade, uz prethodnu suglasnost Ministarstva financija
5. organiziranje i provođenje revizorskog ispita
6. određivanje programa posebnog ispita i iznos naknade, uz prethodnu suglasnost Ministarstva financija
7. organiziranje i provođenje posebnog ispita
8. promicanje i zaštita interesa svojih članova
9. praćenje provedbe propisa iz područja revizije, davanje inicijative za izmjenu propisa, sudjelovanje u stručnoj raspravi o izmjeni propisa iz područja revizije i računovodstva
10. davanje stručnih mišljenja članovima Komore i trećim osobama na njihov zahtjev
11. suradnja s odgovarajućim stručnim organizacijama iz drugih država članica i iz trećih zemalja
12. obavljanje i drugih poslova u skladu sa Statutom Komore, koji nisu u suprotnosti s odredbama Zakona o reviziji i Uredbe (EU) br.537/14 te na temelju njih donesenih propisa.

4. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA

Chen et al. (2013) istraživali su odnose između kvalitete revizije, veličine revizorskog društva i financijske uspješnosti. Kvaliteta revizije procjenjuje se temeljem čimbenika povezanih s ljudskim kapitalom, poput razine obrazovanja revizora, radnog iskustva revizora i stručnog osposobljavanja. Uzorak je podijeljen u tri kategorije: nacionalna, regionalna i lokalna društva. Empirijska analiza upućuje na pozitivnu povezanost između veličine revizorskog društva i kvalitete revizije za sve tri spomenute kategorije. U radu se također navodi pozitivna povezanost kvalitete revizije i financijske uspješnosti. Ovo je prvo istraživanje koje kvalitetu revizije definira u smislu ljudskog kapitala. Prethodna istraživanja upućuju na pozitivan odnos između veličine revizijskog društva i kvalitete revizije (DeAngelo, 1981; Palmrose, 1988; DeFond, 1992; Teoh i Wong, 1993; Becker i sur., 1998, u Chen et al., 2013).

Rajgopal et al. (2018) je u svom istraživanju uključio 16 mjera za ispitivanje kvalitete revizije, u koje se kao jedne od mjera ubrajaju diskrecijske obračunske stavke, apsolutne vrijednosti diskrecijskih obračunskih stavki i ukupne obračunske stavke. Diskrecijske obračunske stavke su najčešće korištena mjera za ispitivanje kvalitete revizije. „U skladu s očekivanjima, veće diskrecijske obračunske stavke upućuju na nižu kvalitetu revizije“ (Rajgopal 2018: 30).

Temeljem prethodnih radova u ovom području, postavljena je sljedeća hipoteza:

H1: Razina kvalitete provedene revizije pozitivno je povezana s financijskom uspješnošću revizorskog društva.

5. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA

5.1. Uzorak istraživanja i primijenjena statistička metodologija

Uzorak obuhvaća 49 revizorskih društava u razdoblju od 2017.-2019. Za potrebe procjene kvalitete revizije korišteni su financijski podaci velikih trgovačkih društava koja posluju u Republici Hrvatskoj, a koji su prikupljeni sa službenih stranica Zagrebačke burze i iz Registra godišnjih financijskih izvještaja. Podaci su se prikupljali iz revidiranih financijskih izvještaja i izvješća neovisnog revizora. Iz uzorka su isključena dionička društva financijskog sektora, dionička društva koja nisu objavila revidirane financijske izvještaje te dionička društva koja nisu imala objavljene cjelovite izvještaje.

„Model višestruke regresije osnovni je algebarski model i najčešće korišten, model u praksi kojim se proučava povezanost jedne zavisne varijable (y) i dvije ili više nezavisnih varijabli (x_i)“ Postoje linearni i nelinearni modeli (Novak 2008: 157-178). Opći linearni regresijski model može se izraziti na sljedeći način:

$$Y = \alpha + \beta_1 X_{i1} + \beta_2 X_{i2} + \beta_{i3} + \dots + \beta_j X_{ij} + \beta_K X_{iK} + e_i, \quad (1)$$

„U modelu zavisnu varijablu predstavlja Y , dok su nezavisne varijable X_i , a vidljivo je da je zavisna varijabla linearna kombinacija nezavisnih varijabli, nepoznatih parametara α i β i pogrešaka reakcije koje su posljedica statističke prirode odnosa među pojavama. Za analizu modela sa stajališta inferencijalne statistike nužno je utvrditi pretpostavke o svojstvima varijabli, odnosno svojstvima modela. Specificiraju se svojstva zavisne varijable Y ili svojstva slučajne varijable e . Za vrijednosti nezavisnih varijabli X_i pretpostavit će se da ne sadrže pogrešku mjerenja. Parametri regresijskog modela procjenjuju se brojem i intervalom. U praksi se najčešće primjenjuje metoda najmanjih kvadrata. U procjeni se polazi od pretpostavke da je riječ o navedenom modelu osnovnog skupa oblika“ (Novak 2008, str. 157-178):

$$Y = \alpha + \beta_1 X_{i1} + \beta_2 X_{i2} + \beta_{i3} + \dots + \beta_j X_{ij} + \beta_K X_{iK} + e_i, \quad (2)$$

Ako su zavisne varijable dobivene na temelju nezavisnih varijabli iz uzorka, tada su parametri α i β u modelu procjene, a model uzorka dan ovim izrazom:

$$Y = \hat{\alpha} + \hat{\beta}_1 X_{i1} + \hat{\beta}_2 X_{i2} + \hat{\beta}_{i3} + \dots + \hat{\beta}_j X_{ij} + \hat{\beta}_K X_{iK} \hat{\epsilon}_i, \quad (3)$$

Model uzorka može se zapisati i pomoću stvarnih vrijednosti:

$$Y = \hat{Y}_i + \hat{\epsilon}_i$$

5.2. Pokazatelj kvalitete revizije

U svrhu procjene kvalitete revizije kao nezavisna testna varijabla korištene su ukupne obračunske stavke. Za izračun ukupnih obračunskih stavki korištena je sljedeća formula:

$$\text{Ukupne obračunske stavke} = \text{neto dobit} - \text{novčani tokovi od poslovnih aktivnosti} \quad (5)$$

„Kao što sugerira prethodna literatura da su diskrecijske i ukupne obračunske stavke negativno povezane s kvalitetom revizije (npr., Becker i sur., 1998 .; Francis i sur., 1999. u Rajgopal 2018), očekujemo da će kvaliteta revizije društva biti niža povećanjem diskrecijskih obračunskih stavki, apsolutnih vrijednosti obračunskih stavki ili ukupnih obračunskih stavki.“ (Rajgopal et al. 2018: 24)

Kako bi se procijenila prosječna razina kvalitete revizije za pojedino revizorsko društvo, ukupne obračunske stavke izračunate za trgovačka društva koja je ono revidiralo u prosječne su i korištene kao indikator kvalitete revizije.

5.3. Model istraživanja i primijenjena statistička metoda

Za potrebe ovog istraživanja definiran je model sljedećim odnosom:

$$ROA_i = \beta_0 + \beta_1 * KRev_i + \beta_2 * NOV_i + \beta_3 * ZAD_i + \beta_4 * BIG4_i + \beta_5 * SD_i + u_i \quad (6)$$

Zavisna varijabla:

ROA_i = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva.

Nezavisna testna varijabla:

$KRev_i$ = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = (dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti)/n.

Nezavisne kontrolne varijable:

NOV_i = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1)

ZAD_i = ukupne obveze/ukupna aktiva

$BIG4_i$ = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci

SD_i = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Zavisna varijabla u ovom radu je povrat na imovinu (ROA), pokazatelj koji pokazuje profitabilnost društva i mjeri neto dobit u odnosu na prosječnu ukupnu imovinu. Testna nezavisna varijabla relevantna je za donošenje odluke o prihvaćanju hipoteze, a u ovom istraživanju su to prosječne obračunske stavke za razmatrane godine revizorskih društava. U model je uključeno i nekoliko kontrolnih varijabli da bi se povećala njegova prediktivna vrijednost i smanjio problem izostavljenih varijabli (Šušak, 2020, prema Ika i Ghazali, 2012, u Abernathy et al., 2017: 460) poput omjera novca u banci i blagajni i ukupne imovine, zaduženosti revizorskog društva, pripadnosti revizorskog društva Velikoj četvorci te starosti revizorskog društva.

6. EMPIRIJSKA ANALIZA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U svrhu obrade i prikupljanja podataka za potrebe empirijskog dijela istraživanja koristila se deskriptivna statistika, korelacijska analiza i višestruka linearna regresija. Statistička obrada podataka je izvršena u programu Past 4. Na temelju dobivenih rezultata je definiran zaključak o postavljenoj hipotezi.

6.1. Deskriptivna statistika

U ovom potpoglavlju deskriptivna statistika će se prikazati kroz dvije tablice. U prvoj tablici će biti prikazani prosječni iznosi iz bilance, računa dobiti i gubitka za promatrana društva u periodu od 2016. do 2019. Druga tablica će uzeti u razmatranje prosječne vrijednosti odabranih varijabli iz uzorka po godinama za promatrana društva u periodu od 2016. do 2019.

Tablica 1. Prikaz prosječnih iznosa bilance i računa dobiti i gubitka promatranih revizorskih društava u razdoblju od 2016. do 2019. – 1. dio

AKTIVA	2016.	2017.	2018.	2019.
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL				
B) DUGOTRAJNA IMOVINA	545.582,18 kn	540.067,42 kn	655.900,07 kn	623.789,81 kn
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	18.183,22 kn	10.775,76 kn	14.763,40 kn	11.479,18 kn
II. MATERIJALNA IMOVINA	292.172,24 kn	281.229,85 kn	268.469,69 kn	237.714,56 kn
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	856.025,00 kn	787.219,54 kn	1.202.160,17 kn	1.281.041,64 kn
IV. POTRAŽIVANJA	157.745,75 kn	140.292,67 kn	228.060,30 kn	270.783,88 kn
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	7.375,00 kn	6.399,50 kn		
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA	1.386.254,14 kn	1.386.325,83 kn	1.536.406,22 kn	1.535.676,59 kn

I. ZALIHE	63.429,00 kn	16.850,00 kn	16.850,00 kn	8.906,50 kn
II. POTRAŽIVANJA	739.957,83 kn	753.862,69 kn	794.161,64 kn	803.051,47 kn
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	571.591,39 kn	514.171,17 kn	541.531,03 kn	593.458,30 kn
IV. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	660.718,57 kn	676.828,42 kn	1.311.596,59 kn	1.163.561,68 kn
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	36.482,10 kn	38.958,67 kn	43.102,34 kn	54.288,57 kn
E) UKUPNO AKTIVA	3.493.396,46 kn	3.833.711,30 kn	5.330.532,51 kn	4.816.370,96 kn
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	948.945,00 kn	2.083.765,00 kn	2.788.197,00 kn	7.896.194,00 kn

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Najveći prosječni iznos ukupne aktive za promatrana društva je u 2018. Kroz promatrane godine ukupna aktiva je bilježila rast, s time da u 2019. bilježi pad u odnosu na 2018. Najmanji iznos od 3.493.396,46 kn je zabilježen u 2016., a najveći iznos od 5.330.532,51 kn u 2018. Iz tablice je razvidno da, u odnosu na ostale stavke, dominira vrijednost kratkotrajne imovine i to s najmanjim iznosom od 1.386.254,14 kn u 2016. i najvećim od 1.536.406,22 kn u 2018.

Tablica 2. Prikaz prosječnih iznosa bilance i računa dobiti i gubitka promatranih revizorskih društava u razdoblju od 2016. do 2019. – 2. dio

PASIVA	2016.	2017.	2018.	2019.
A) KAPITAL I REZERVE	2.195.660,30 kn	2.218.214,14 kn	3.286.373,71 kn	3.174.529,84 kn
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	240.537,21 kn	256.371,74 kn	261.624,44 kn	256.371,74 kn
II. KAPITALNE REZERVE	5.256,50 kn	5.256,50 kn	5.256,50 kn	5.256,50 kn

III. REZERVE IZ DOBITI	2.048,00 kn	21.273,33 kn	21.273,33 kn	21.273,33 kn
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	593.134,75 kn	579.066,00 kn	564.997,25 kn	563.847,25 kn
V. REZERVE FER VRIJEDNOSTI				
VI. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK	479.333,83 kn	552.920,52 kn	668.739,19 kn	730.570,60 kn
VII. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	610.806,56 kn	661.327,67 kn	647.305,47 kn	623.182,78 kn
VIII. MANJINSKI (NEKONTROLIRAJUĆI) INTERES				
B) REZERVIRANJA	69.522,75 kn	107.399,00 kn	92.864,00 kn	16.951,50 kn
C) DUGOROČNE OBVEZE	503.337,94 kn	239.138,71 kn	554.405,53 kn	451.308,05 kn
D) KRATKOROČNE OBVEZE	1.343.216,43 kn	1.443.577,18 kn	1.604.176,71 kn	1.428.763,42 kn
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	54.548,83 kn	46.415,95 kn	52.037,55 kn	95.194,29 kn
F) UKUPNO – PASIVA	3.493.396,50 kn	3.833.711,26 kn	5.330.532,59 kn	4.816.370,92 kn
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	948.945,00 kn	2.083.765,00 kn	2.788.197,00 kn	7.896.194,00 kn

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Najveći prosječni iznos ukupne pasive za promatrana društva je u 2018. Kroz promatrane godine ukupna vrijednost pasive rasla, s time da u 2019. bilježi pad u odnosu na 2018. Najmanji iznos od 3.493.396,46 kn je u 2016., a najveći iznos od 5.330.532,51 kn u 2018. Društva su ostvarila veću vrijednost kratkoročnih obveza u odnosu na dugoročne obveze. Kratkoročne

obveze su bile najveće u 2018. i iznosile su 1.604.174,71 kn, u odnosu na dugoročne obveze, koje su u toj godini iznosile 554.405,52 kn. Ukupna zaduženost je također prevladavala u 2018. i to 2.158.582,24 kn. Vrijednost kapitala je s godinama rasla te je njezina najveća vrijednost ostvarena u 2018., a 2019. pad od 111.844,31 kn.

Tablica 3. Prikaz prosječnih iznosa bilance i računa dobiti i gubitka promatranih revizorskih društava u razdoblju od 2016. do 2019. – 3. dio

RAČUN DOBITI I GUBITKA	2016.	2017.	2018.	2019.
I. POSLOVNI PRIHODI	4.991.149,83 kn	6.083.922,54 kn	7.879.526,79 kn	7.812.688,45 kn
II. POSLOVNI RASHODI	4.697.572,91 kn	4.734.745,94 kn	5.353.796,98 kn	5.630.260,54 kn
III. FINANCIJSKI PRIHODI	308.231,45 kn	288.406,33 kn	291.824,00 kn	273.681,51 kn
IV. FINANCIJSKI RASHODI	12.786,25 kn	18.234,39 kn	12.944,17 kn	11.938,74 kn
V. UDIO U DOBITI OD DRUŠTAVA POVEZANIH SUDJELUJUĆIM INTERESOM				
VI. UDIO U DOBITI OD ZAJEDNIČKIH POTHVATA				
VII. UDIO U GUBITKU OD DRUŠTAVA POVEZANIH SUDJELUJUĆIM INTERESOM				
VIII. UDIO U GUBITKU OD ZAJEDNIČKIH POTHVATA				
IX. UKUPNI PRIHODI	6.197.881,66 kn	6.275.141,71 kn	8.022.919,41 kn	7.949.283,52 kn
X. UKUPNI RASHODI	1.461.075,23 kn	1.538.607,74 kn	1.664.585,36 kn	1.847.748,65 kn
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	695.121,53 kn	728.817,80 kn	708.688,93 kn	692.794,22 kn
XII. POREZ NA DOBIT	88.427,95 kn	70.557,86 kn	64.238,49 kn	80.053,15 kn
XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	1.458.851,23 kn	1.489.503,40 kn	2.226.488,96 kn	1.927.400,12 kn

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Ukupni prihodi su bili najveći u 2018. i to 8.022.919,41 kn, a najmanji u 2016. u iznosu od 6.197.881,66 kn. U 2019. bilježe lagani pad u odnosu na 2018. Poslovni i financijski prihodi prate rast i pad ukupnih prihoda kroz godine, s time da poslovni prihodi prevladavaju u odnosu na financijske prihode. Poslovni prihodi svoj najveći rast bilježe u iznosu od 7.879.526,79 kn u 2018. Ukupni rashodi najveći rast bilježe u 2019. i to 1.847.748,65 kn, a pad u 2017. od 728.817,80. Promatrana društva ostvaruju najveću dobit u 2018.

Tablica 4. Prikaz prosječnih vrijednosti odabranih varijabli iz uzorka po godinama

Godina	ROA	NOV	ZAD	BIG4	SD
2017.	0,38	0,27	0,32	0,08	17,90
2018.	0,34	0,28	0,34	0,08	18,90
2019.	0,18	0,25	0,35	0,08	19,90

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Iz Tablice 4. razvidno je da se prosječna stopa profitabilnosti za revizorska društva smanjila u razdoblju od tri godine. Zavisna varijabla ROA s većom vrijednošću pokazuje veću uspješnost poslovanja revizorskih društava u promatranim godinama, a može se zaključiti da je ona bila najveća u 2017.

Prosječna vrijednost varijable koja prikazuje omjer novca i ukupne imovne nije značajno oscilirala, te je njezina najveća vrijednost ostvarena u 2018. (0,28), a najmanja u 2019. (0,25). Prosječna vrijednost varijable zaduženosti revizorskih društava za promatrane godine najniža je u 2017. i iznosi 0,32, a najviša je u 2019. te iznosi 0,35. Veći odnos duga i imovine označava i veći financijski rizik, te bi bilo poželjno da vrijednost bude 0,5 ili manja.

Prosječna vrijednost varijable koja označava pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci nije se mijenjala kroz sve tri godine (0,08), što je i logično s obzirom na to da se sastav i broj spomenutih društava nije mijenjao. Prosječna vrijednost varijable starosti društva ravnomjerno se povećavala tijekom razmatranog razdoblja za 1 - u 2017. iznosila je 17,90, u 2018. iznosila je 18,90, a 2019. iznosila je 19,90, što je također logično s obzirom na to da se starost svih društava u uzorku povećavala protekom svake godine.

6.2. Korelacijska analiza

U ovom potpoglavlju će se prikazati korelacijska analiza svih varijabli uključenih u istraživanje za 2017., 2018. i 2019. „Korelacija je statistički postupak za izračunavanje povezanosti dviju varijabli. Vrijednost korelacije brojčano se iskazuje koeficijentom korelacije. Koeficijent korelacije pokazuje u kojoj su mjeri promjene vrijednosti jedne varijable povezane s promjenama vrijednosti druge varijable. Predznak koeficijenta korelacije (+ ili -) govori nam o smjeru povezanosti“ (Udovičić 2007: 10).

Tablica 5. Prikaz korelacijske tablice svih varijabli uključenih u istraživanje za 2017.

	ROA	KRev	NOV	ZAD	BIG4	SD
ROA	1					
KRev	-0.26967*	1				
NOV	0.47751***	-0.060332	1			
ZAD	-0.25977*	-0.2357	-0.03269	1		
BIG4	0.064271	-0.47119***	-0.12266	0.1222	1	
SD	-0.13723	-0.046362	-0.31797**	-0.061814	0.11951	1

*Legenda: *** Statistički signifikantno pri razini 1 %, ** Statistički signifikantno pri razini 5 %, * Statistički signifikantno pri razini 10 %.*

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, KRev = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Korelacija između pokazatelja povrata na imovinu i kvalitete revizije izražene u prosječnim ukupnim obračunskim stavkama je negativna ($r = -0.26967$) i statistički značajna pri razini signifikantnosti od 10 %. Korelacija između pokazatelja povrata na imovinu i novca je pozitivna ($r = 0.47751$) i statistički značajna pri razini signifikantnosti od 1 %. Korelacija između pokazatelja povrata na imovinu i zaduženosti je negativna ($r = -0.25977$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 10 %. Korelacija između kvalitete revizije izražene u prosječnim ukupnim obračunskim stavkama i pripadnosti revizorskog društva Velikoj četvorci negativna je ($r = -0.47119$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 1 %. Korelacija između omjera novca u banci i blagajni i ukupne aktive i starosti društva je negativna ($r = -0.31797$) i statistički značajna pri razini signifikantnosti od 5 %.

Tablica 6. Prikaz korelacijske tablice svih varijabli uključenih u istraživanje za 2018.

	ROA	KRev	NOV	ZAD	BIG4	SD
ROA	1					
KRev	-0.03141	1				
NOV	0.12327	0.058774	1			
ZAD	-0.23664	0.29826*	-0.12894	1		
BIG4	0.35415**	-0.34074**	0.15658	-0.02684	1	
SD	-0.095518	-0.080134	0.14417	-0.19978	0.11951	1

Legenda: *** Statistički signifikantno pri razini 1 %, ** Statistički signifikantno pri razini 5 %, * Statistički signifikantno pri razini 10 %.

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, KRev = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Korelacija između pokazatelja povrata na imovinu i pripadnosti revizorskog društva Velikoj četvorci je pozitivna ($r = 0.35415$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 5 %. Korelacija između kvalitete revizije izražene u prosječnim ukupnim obračunskim stavkama i zaduženosti je pozitivna ($r = 0.29826$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 1 %. Korelacija između kvalitete revizije izražene u prosječnim ukupnim obračunskim stavkama i pripadnosti revizorskog društva Velikoj četvorci je negativna ($r = -0.34074$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 5 %.

Tablica 7. Prikaz korelacijske tablice svih varijabli uključenih u istraživanje za 2019.

	ROA	KRev	NOV	ZAD	BIG4	SD
ROA	1					
KRev	0.19808	1				
NOV	0.080386*	0.27076	1			
ZAD	0.76881	0.94919	0.27504	1		
BIG4	0.24211	0.087872*	0.97035	0.86046	1	
SD	0.84754	0.29065	0.97286	0.36902	0.4134	1

*Legenda: *** Statistički signifikantno pri razini 1 %, ** Statistički signifikantno pri razini 5 %, * Statistički signifikantno pri razini 10 %.*

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, KRev = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora na temelju podataka dostupnih na stranicama Zagrebačke burze i Registra godišnjih financijskih izvještaja

Korelacija između pokazatelja povrata na imovinu i novca je pozitivna ($r = 0.080386$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 10 %. Korelacija između kvalitete revizije izražene u prosječnim ukupnim obračunskim stavkama i pripadnosti revizorskog društva Velikoj četvorci je pozitivna ($r = 0.087872$) i statistički značajna pri razini od signifikantnosti od 10 %.

6.3. Regresijska analiza

U ovom potpoglavlju će se prikazati rezultati regresijskih modela, koji su oblikovani posebno za svaku poslovnu godinu. Statističkim modelom višestruke linearne regresije utvrđuje se odnos između zavisne i nezavisnih varijabli.

Tablica 8. Rezultati regresije – model za 2017.

	Koeficijent	Standardna greška	t	p
Konstanta	0.36909**	0.15048	24.528	0.018307
KRev	-0.0000136*	7,38E-06	-18.383	0.072932
NOV	0.45929***	0.16079	28.564	0.0065747
ZAD	-0.45769**	0.1914	-23.912	0.021239
BIG4	0.034736	0.16796	0.20681	0.83714
SD	-0.0021852	0.0059705	-0.366	0.71616

*Legenda: ***Statistički signifikantno pri razini 1 %, ** Statistički signifikantno pri razini 5 %, * Statistički signifikantno pri razini 10 %.*

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, KRev = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora s pomoću programa Past 4.

Odnos između prosječnih ukupnih obračunskih stavki i profitabilnosti revizorskog društva je negativan ($\beta_1 = -0,0000136$) i statistički značajan pri razini signifikantnosti od 10 % ($p = 0,072932$), temeljem čega se može zaključiti da se povećanjem vrijednosti prosječnih ukupnih

obračunskih stavki (odnosno smanjenjem kvalitete revizije) smanjuje profitabilnost revizorskog društva.

Tablica 9. Rezultati regresije – model za 2018.

	Koeficijent	Standardna greška	t	p
Konstanta	0.6063***	0.1434	42.281	0.00012072
KRev	0.00000853	7.00E-06	12.183	0.22974
NOV	0.043346	0.15917	0.27233	0.78667
ZAD	-0.4035**	0.18696	-21.583	0.036535
BIG4	0.41943***	0.14316	29.298	0.0054095
SD	-0.007673	0.0052227	-14.692	0.14907

*Legenda: ***Statistički signifikantno pri razini 1 %, ** Statistički signifikantno pri razini 5 %, * Statistički signifikantno pri razini 10 %.*

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, KRev = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora s pomoću programa Past 4.

Regresijski koeficijent između ukupnih obračunskih stavki i profitabilnosti revizorskog društva je pozitivan ($\beta_1 = 0,00000853$), ali nije statistički signifikantan ($p = 0.22974$) pa stoga njegova daljnja interpretacija nije potrebna.

Tablica 10. Rezultati regresije – model za 2019.

	Koeficijent.	Standardna greška	t	p
Konstanta	0.10147	0.31033	0.32696	0.74528
KRev	-0,00000376	1,46E-05	-0.25735	0.79814
NOV	0.39988	0.41223	0.97002	0.33746
ZAD	0.045344	0.38425	0.11801	0.90661
BIG4	0.34868	0.3262	10.689	0.29107
SD	-0.0041435	0.012256	-0.33808	0.73695

*Legenda: ***Statistički signifikantno pri razini 1 %, **Statistički signifikantno pri razini 5 %, *Statistički signifikantno pri razini 10 %.*

ROA = pokazatelj povrat na imovinu = dobit ili gubitak razdoblja/ukupno aktiva, KRev = pokazatelj kvalitete revizije (prosječna vrijednost obračunskih stavki) = dobit ili gubitak razdoblja – neto novčani tokovi od poslovnih aktivnosti, NOV = novac u banci i blagajni/ukupna aktiva (t-1), ZAD = uk. obveze/ukupna aktiva, BIG4 = pripadnost revizorskog društva Velikoj četvorci, SD = starost društva = broj godina koji je protekao od godine osnivanja društva.

Izvor: Analiza autora s pomoću programa Past 4.

Regresijski koeficijent između ukupnih obračunskih stavki i profitabilnosti revizorskog društva je pozitivan ($\beta_1 = -0,00000376$), ali nije statistički signifikantan ($p = 0.79814$) pa stoga njegova daljnja interpretacija nije potrebna.

7. ZAKLJUČAK

Kvaliteta revizije i financijska uspješnost revizorskih društava su povezane, te će kvalitetna revizija financijskih izvještaja, u pravilu, biti popraćena i većom financijskom uspješnošću revizorskih društava. Kao što je i prethodno navedeno financijska uspješnost je jedna od važnijih stavki svakog društva jer mjeri sposobnost društva da ostvari određenu razinu dobiti u odnosu prema prihodima, imovini ili kapitalu. Stopa povrata imovine (ROA) koja je indikator uspješnosti korištenja imovine u stvaranju dobiti je korištena kao zavisna varijabla u ovom radu.

Prilikom utvrđivanja odnosa između kvalitete revizije i financijske uspješnosti revizorskih društava korišten je model višestruke linearne regresije te su za potrebe testiranja hipoteze oblikovana tri modela zasebno za svaku poslovnu godinu. Model oblikovan za 2017. potvrđuje hipotezu da postoji statistički značajna pozitivna veza kvalitete revizije i financijske uspješnosti pri razini signifikantnosti od 10 %. Relevantni regresijski koeficijenti modela oblikovanih za 2018. i 2019. nisu statistički značajni.

Zaključno, rezultati dobiveni istraživanjem upućuju da u 2017. postoji statistički značajna povezanost između kvalitete revizije i financijske uspješnosti revizorskih društava, odnosno da je razina kvalitete provedene revizije pozitivno povezana s financijskom uspješnošću revizorskog društva.

LITERATURA

1. Chen, Y.S., Hsu, J., Huang, M.T., Yang, P.S., 2013. Quality, size, and performance of audit firms. *The International Journal of Business and Finance Research*, 7(5), pp. 89-105.
2. Filipović, I. (2009). *Revizija*, Sinergija nakladništvo d.o.o., Zagreb.
3. Filipović, I., Šušak, T., Krvavac, B. (2020). UTJECAJ PRUŽANJA NEREVIZORSKIH USLUGA NA ODNOS ISTICANJA PITANJA VREMENSKE NEOGRANIČENOSTI POSLOVANJA I UPRAVLJANJA ZARADOM. *Ekonomski misao i praksa*, 29(2), pp. 393-408.
4. Hrvatska revizorska komora: *Registar revizorskih društava* (bez dat.), http://www.revizorska-komora.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid [01.rujna 2021].
5. Messier W. F. (1998). *Revizija: Priručnik za revizore i studente*, Zagreb: Faber & Zgombić plus.
6. Međunarodni revizijski standard 610 – Razmatranje rada interne revizije. *Narodne novine*, 28/07.
7. Zakon o reviziji. *Narodne novine*, 127/2017.
8. Zakon o računovodstvu. *Narodne novine*, 78/2015.
9. Novak, I., (2008). Analiza inozemnog duga RH modelom višestruke linearne regresije. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 6(1), pp. 157-178.
10. Pernar, L., Mijoč, I., & Danić, D. (2009). Upravljanje kvalitetom revizijskog procesa u vanjskoj reviziji. *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, 22(1), 161-170.

11. Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012). *Revizija - načela, standardi, postupci*, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb.
12. Šušak, T. (2020). The effect of regulatory changes on relationship between earnings management and financial reporting timeliness: The case of COVID-19 pandemic. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*, 38(2), pp. 453-473.
13. The Big 4 Accounting Firms: *What Are the Big Four* (bez dat.), <https://big4accountingfirms.org/> [01. rujna 2021].
14. Udovičić, M., Baždarić, K., Bilić-Zulle, L., & Petrovečki, M. (2007). Što treba znati kada izračunavamo koeficijent korelacije?. *Biochemia medica*, 17(1), 10-15.
15. Rajgopal, S., Srinivasan, S., Zheng, X. (2018). Measuring audit quality, https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstream/10125/59284/HARC_2019_paper_82.pdf [01. rujna 2021].

SAŽETAK

Utjecaj kvalitete revizije na financijsku uspješnost revizorskog društva

Cilj ovog istraživanja bilo je ispitivanje odnosa kvalitete revizije i financijske uspješnosti revizorskih društva na uzorku pravnih subjekata koji posluju u Republici Hrvatskoj. Pretpostavlja se postojanje veće potražnje za kvalitetnom revizijom financijskih izvještaja koja bi trebala biti popraćena i većom financijskom uspješnošću revizijskih društava koja ju mogu ostvariti. Pokazatelj kvalitete revizije je procijenjen pomoću vrijednosti prosječnih ukupnih obračunskih stavki. Uzorak istraživanja obuhvaća 49 revizorskih društava u razdoblju od 2017. do 2019. Prikupljeni podaci analizirali su se primjenom višestruke linearne regresije. Na temelju rezultata istraživanja može se zaključiti kako postoji statistički značajna povezanost između kvalitete revizije s financijskom uspješnošću revizorskog društva u određenim poslovnim godinama.

Ključne riječi: kvaliteta revizije, financijska uspješnost, financijski izvještaji

SUMMARY

Impact of audit quality on the financial performance of an audit firm

The aim of this research was to examine the relationship between quality of audit and financial performance of audit firms on a sample of legal entities operating in the Republic of Croatia. A greater demand for a quality audit of financial statements is assumed, what should be accompanied with greater financial performance of audit firms which can achieve it. The audit quality indicator was estimated using the values of the average total accruals. The research sample includes 49 audit firms for the period from 2017 to 2019. The collected data are analyzed using multiple linear regression. Based on the results of the research, it can be concluded that there is a statistically significant correlation between the quality of the audit and the financial performance of the audit company for certain business years.

Keywords: audit quality, financial performance, financial statements

ŽIVOTOPIS

**Fani
Mladinić**

DATUM ROĐENJA:
25/02/1991

KONTAKT

Državljanstvo: hrvatsko

Spot: Žensko

 Pantera 46, null
21405 Milna, Hrvatska

 mladinicfani@gmail.com

 (+385) 955569981

RADNO ISKUSTVO

01/06/2018 – 28/11/2019

Voditeljica poslova recepcije yacht marine "Marina Vlaška" i apartmana "Bijaka Villa and apartments"

Milna Invest d.o.o.

- organizacija i vođenje rezervacija
- izdavanje i naplaćivanje računa
- specifikacija računa i polog novca
- briga o mjesečnim, polugodišnjim i godišnjim ugovorima
- uvođenje novih djelatnika u posao
- upravljanje svim procesima vezanim za poslovanje
- usavršavanje postojećeg kadra
- upis radnih sati zaposlenika firme
- priprema dokumentacije za računovodstvo firme
- rad u programu "TI ERP"

Milna, Hrvatska

09/06/2017 – 30/11/2017

Poslovi konobara i voditelja objekta brze prehrane

Milna Invest d.o.o.

- posluživanje gostiju
- izdavanje i naplaćivanje računa
- svakodnevna kontrola stanja skladišta
- svakodnevna kontrola ulaska namirnica
- svakodnevna evidencija radnih sati i unos skladišnih primki
- svakodnevna kontrola nabave sirovina
- zatvaranje smjene
- utvrđivanje stvarnog i knjigovodstvenog stanja skladišta

Milna, Hrvatska

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

01/10/2019 – TRENUTAČNO – Split, Hrvatska

Magistar financijsko-računovodstvene forenzike

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Diplomski studij Financijsko-računovodstvena forenzika

- prepoznavanje lažiranih financijskih izvještaja
- sprječavanje i otkrivanje utaje poreza
- analiza poslovnih transakcija i poslovne dokumentacije
- sprječavanje i otkrivanje pranja novca i korupcije
- vrednovanje različitih oblika imovine i trgovačkog društva
- upravljanje rizicima prijevara u bankama i društvima za osiguranje

01/10/2014 – 20/03/2018 – Split, Hrvatska

Stručna prvostupnica ekonomije (bacc.oec.)

Sveučilišni odjel za stručne studije

Računovodstvo i financije

- analizirati financijska i konsolidirana izvješća
- formirati adekvatnu ponudu osigurateljnih proizvoda

- analizirati različite pretpostavke, pristupe, procedure i rezultate vezane za računovodstvenu i financijsku praksu
- primijeniti stečena stručna znanja pri rješavanju poslovnih problema
- primijeniti u radu pravne stečevine Republike Hrvatske i Europske unije u području računovodstva, financija i poreza
- planirati poslovne aktivnosti u skladu s pravilima struke
- primijeniti programske alate za analizu i rješava

01/09/2005 – 23/06/2009 – Split, Hrvatska

Turističko hotelljerski komercijalist

Turističko - ugostiteljska škola

JEZIČNE VJEŠTINE

MATERINSKI JEZIK/JEZICI: hrvatski

DRUGI JEZICI:

engleski

Slušanje B2	Čitanje B2	Govorna produkcija B2	Govorna interakcija B2	Pisanje B2
----------------	---------------	-----------------------------	------------------------------	---------------

DIGITALNE VJEŠTINE

Internet / MS Office (Word Excel PowerPoint) / Rad na računalu /
Komunikacijski programi (Skype Zoom TeamViewer)

KOMUNIKACIJSKE I MEĐULJUDSKE VJEŠTINE

Komunikacijske i međuljudske vještine

- izvrsne komunikacijske vještine koje su stečene kroz sudjelovanje na različitim sastancima, prezentiranje proizvoda klijentima, kroz svakodnevni rad i komunikaciju sa klijentima te kroz radno iskustvo na mjestu voditeljice poslova recepcije
- izražen timski duh te sposobnost prilagođavanja
- orijentirana prema rješavanju konfliktnih situacija

ORGANIZACIJSKE VJEŠTINE

Organizacijske vještine

- stvaranje i pridržavanje rokova
- postavljanje ciljeva i zadataka koji omogućuju iste
- sposobnost izvršavanja nekoliko paralelnih radnji
- samostalnost u odlučivanju i donošenju odluka

POSLOVNE VJEŠTINE

Poslovne vještine

- motivacija za daljnjom edukacijom i učenjem
- izvrsno rukovanje dokumentima te priprema istih za računovodstvo firme
- visok stupanj odgovornosti i pripravnosti
- razvijanje kritičkoga mišljenja
- strpljenje i organiziranost

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz prosječnih iznosa bilance i računa dobiti i gubitka promatranih revizorskih društava u razdoblju od 2016. do 2019. – 1. dio.....	15
Tablica 2. Prikaz prosječnih iznosa bilance i računa dobiti i gubitka promatranih revizorskih društava u razdoblju od 2016. do 2019. – 2. dio.....	16
Tablica 3. Prikaz prosječnih iznosa bilance i računa dobiti i gubitka promatranih revizorskih društava u razdoblju od 2016. do 2019. – 3. dio.....	18
Tablica 4. Prikaz prosječnih vrijednosti odabranih varijabli iz uzorka po godinama.....	19
Tablica 5. Prikaz korelacijske tablice svih varijabli uključenih u istraživanje za 2017....	20
Tablica 6. Prikaz korelacijske tablice svih varijabli uključenih u istraživanje za 2018....	22
Tablica 7. Prikaz korelacijske tablice svih varijabli uključenih u istraživanje za 2019....	23
Tablica 8. Rezultati regresije – model za 2017.....	24
Tablica 9. Rezultati regresije – model za 2018.....	25
Tablica 10. Rezultati regresije – model za 2019.....	26

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Fani Mladinić, izjavljujem da je moj diplomski rad „Utjecaj kvalitete revizije na financijsku uspješnost revizorskog društva“ rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Nijedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan bez citiranja i ne krši ičija autorska prava. Izjavljujem da nijedan dio ovoga rada nije iskorišten u ijednom drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi. Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Split, _____

Potpis studenta/studentice: _____